

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ

NORWEGIAN MINISTRY OF DEFENCE

ЖЕНЕ У СЕКТОРУ БЕЗБЕДНОСТИ РЕГИОНАЛНА ПЕРСПЕКТИВА Тематски зборник радова

Београд, 2011.

**ЖЕНЕ У СЕКТОРУ БЕЗБЕДНОСТИ
– РЕГИОНАЛНА ПЕРСПЕКТИВА**
Тематски зборник радова

ИНСТИТУТ ЗА СТРАТЕГИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА
БЕОГРАД, 2011.

ИНСТИТУТ ЗА СТРАТЕГИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА

За издавача

др Јованка Шарановић

Уређивачки одбор

др Тања Мишчевић

др Драгана Дулић

др Марија Дубравка Пинеда

пуковник Јулијана Трајковић

др Мехмедин Тахировић

др Игор Котник

Гордана Собол

др Снежана Шушњара

др Мајда Бећиревић

потпуковник мр Светлана Јанковић

Иван Димитријевић (секретар)

Уредник

др Јованка Шарановић

Рецензенти

др Невена Петрушић

др Маријана Пајванчић

др Зоран Килибарда

ISBN 978-00-00000-00-0

Објављено уз подршку Министарства одбране Краљевине Норвешке

Садржај

Предговор	5–6
-----------------	-----

I

ЖЕНЕ И БЕЗБЕДНОСТ – ТЕОРИЈСКИ АСПЕКТИ

<i>Драгана Дулић</i> Феминистичко истраживање безбедности	9–30
--	------

II

РЕЗОЛУЦИЈА 1325 СБ УН– МЕЂУНАРОДНИ КОНТЕКСТ

<i>Ерика Квайилова</i> Обележавање 10. годишњице Резолуције 1325 СБ УН	33–36
<i>Стефани Бабџ</i> НАТО и Резолуција 1325 СБ УН	37–40
<i>Кеџрин Квесада</i> Примена Резолуције 1325 СБ УН у реформи сектора безбедности	41–47
<i>Карол Појтинџер и Кимберли Јанг</i> Родна перспектива у НАТО	48–56
<i>Зорана Анђонијевић</i> Род и безбедност – улога ОЕБС-а	57–61
<i>Весна Јарић</i> Родна равноправност – прожимајућа вредност интеграцијских процеса	62–72

III

НАЦИОНАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАНОВИ ЗА ПРИМЕНУ РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 СБ УН У РЕГИОНУ

<i>Љубица Јелушич</i> Национални акциони план Републике Словеније	75–77
<i>Бреда Бунич</i> Примена Резолуције 1325 СБ УН у Републици Словенији са освртом на словеначке оружане снаге	78–92
<i>Гордана Собол</i> Примена Резолуције 1325 СБ УН у Републици Хрватској	93–96
<i>Мерсида Мешетовић</i> Равноправност полова и безбедност: Национални акциони план Босне и Херцеговине	97–103

<i>Божидар Форца</i> Национални акциони план Републике Србије	104–116
<i>Јованка Шарановић и Зоран Килибарда</i> Искорак Војске Србије ка вишим стандардима родне равноправности	117–128
<i>Мехмедин Тахировић</i> Жене у сектору безбедности и евроатлантске интеграције Црне Горе	129–144
<i>Нинеша Барбулеску</i> Примена Резолуције 1325 СБ УН у Румунији	145–148

IV

РЕГИОНАЛНА САРАДЊА У СПРОВОЂЕЊУ РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 СБ УН

<i>Маријана Пајванчић</i> Резолуција 1325 СБ УН „Жене, мир и безбедност“ - регионални контекст	151–156
<i>Зорица Мршевић</i> Регионална сарадња омбудсмана у остваривању родне равноправности	157–165
<i>Снежана Нововић</i> Успостављање Мреже жена полицајаца Југоисточне Европе	166–179
<i>Тања Рисџић и Милан С. Милушиновић</i> Предлог за практичну политику: формирање Иницијативе за сарадњу у примени Резолуције 1325 СБ УН у региону Југоисточне Европе (SEE 1325 CI)	180–186

V

АКТУЕЛНОСТИ

<i>Косана Бекер</i> Прва искуства Повереника за заштиту равноправности у случајевима родно засноване дискриминације	189–193
<i>Маја Бјелош и Горана Одановић</i> Билтен Род и безбедност	194–195
<i>Иван Димитријевић</i> Сет приручника о родним питањима и реформи сектора безбедности (приказ)	196–197
Термини о родној равноправности из Војног лексикона	198–201
Скраћенице	203–203

ПРЕДГОВОР

*„Ако се крећете у правом смеру,
све што треба да урадите је
да наставите да се крећете“*

Идеја о изради Тематског зборника радова „Жене у сектору безбедности – регионална перспектива“ потекла је са међународне конференције „Жене у сектору безбедности – Резолуција 1325 СБ УН“ која је одржана од 14. до 15. октобра 2010. године у Београду, у организацији Института за стратегијска истраживања Министарства одбране Републике Србије, а уз финансијску подршку Министарства одбране Краљевине Норвешке. Циљ Конференције био је размена регионалних и међународних искустава из области примене Резолуције 1325 СБ УН о женама, миру и безбедности и упознавање са активностима које се у међународним организацијама (УН, Савет Европе, ЕУ, НАТО, ОЕБС) предузимају с циљем афирмације критеријума родне равноправности у сектору безбедности. Током конференције разматрани су и начини да се побољша ниво регионалне сарадње у овој области. Конференција је уједно представљала и наставак рада Министарства одбране Републике Србије на изради Националног акционог плана за имплементацију Резолуције 1325 СБ УН и била је прилика да познаваоци ове проблематике поделе своја искуства и размене информације о улози жена у сектору безбедности десет година након њеног усвајања.

Током конференције разговарано је о достигнућима и ограничењима у вези са применом Резолуције 1325 СБ УН, приступима држава региона имплементацији Резолуције као и о улози жена у оружаним конфликтима, мировним и операцијама изградње мира. Значајан сегмент Конференције односио се на конкретне предлоге како побољшати регионалну сарадњу у области безбедности и родне равноправности.

Нека излагања и дискусије најавиле су интересантан приступ и отворила нова питања. Исказано је интересовање за један шири контекст наговештавајући постојање потребе да се излагања и дискусије прошире као израз појачане потребе актуализације.

У међувремену Република Србија је 23. децембра 2010. године на Влади усвојила Национални акциони план за имплементацију Резолуције 1325 и већ ради на његовом спровођењу. Од усвајања једног општег програмског документа какав је Национални акциони план, до

остваривања циљева које он поставља предстоји дуг пут. Колико брзо ће се тим путем ићи зависи, свакако, од објективних препрека које при томе треба савладати, али и од количине ентузијазма с којим се на тај пут креће. Наравно, ентузијазам је променљиво стање, стиче се и губи, нараста и сплашњава у зависности од перцепције значаја и перцепције остварљивости задатих циљева.

Садржај зборника је структуриран у четири тематске целине: (1) Жене и безбедност – теоријски аспекти; (2) Резолуција 1325 СБ УН – међународни контекст; (3) Национални акциони планови за примену Резолуције 1325 СБ УН у региону; (4) Регионална сарадња у спровођењу Резолуције 1325 СБ УН. Посебан део зборника чине текстови у којима су дате корисне информације о актуелним дешавањима у вези са родном равноправношћу у сектору безбедности као што су: Прва искуства повереника за заштиту равноправности у случајевима родно засноване дискриминације; Билтен Род и безбедност; Сет приручника о родним питањима и реформи сектора безбедности-приказ; Термини о родној равноправности из Војног лексикона.

Радови презентовани у зборнику сугеришу у појединостима различите одговоре на питања шта у будуће треба чинити на различитим нивоима - глобалном, регионалном и националном, да би било мање препрека на путу ка вишим стандардима родне равноправности у сектору безбедности. Међутим, гледано у целини они исказују релативно висок степен сагласности по кључним питањима. Наиме, оно што се препознаје као заједнички именитељ у тим сутестијама јесте: прво, залагање за изграђивање ваљаних критеријума за оцену достигнућа у различитим доменима родне равноправности; друго, утврђивање приоритета у односу на које би требало да се пројектују будући задаци тако да се гарантује да суштина буде испред форме, заједнички интерес испред појединачног; треће, потенцирање значаја сарадње, пре свега на регионалном нивоу, као предуслова за максимално искоришћавање објективно постојећих могућности.

др Јованка Шарановић

IV
РЕГИОНАЛНА САРАДЊА У СПРОВОЂЕЊУ
РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 СБ УН

мр Тања Ристић и Милан С. Милутиновић,
истраживачи Института за стратегијска истраживања
Министарства одбране Републике Србије

**ПРЕДЛОГ ЗА ПРАКТИЧНУ ПОЛИТИКУ:
ФОРМИРАЊЕ ИНИЦИЈАТИВЕ ЗА САРАДЊУ
У ПРИМЕНИ РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 СБ УН У РЕГИОНУ
ЈУГОИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ (SEE 1325 CI)**

Сажетак: У овом предлогу за практичну политику аутори нуде шему структуре Иницијативе за сарадњу у примени Резолуције 1325 СБ УН у региону ЈИЕ. Поред формирања радних тела и потенцијалног прегледа надлежности, аутори наводе могуће начине финансирања Иницијативе, као и препоруке о сарадњи са другим међународним организацијама и иницијативама. Аутори указују на вишеструку корист од формирања регионалне иницијативе у имплементацији Резолуције 1325 СБ УН.

Кључне речи: *предлог за практичну политику, регионална сарадња, ЈИЕ, Резолуција 1325 СБ УН, Иницијатива за сарадњу у области Резолуције 1325 СБ УН у региону ЈИЕ.*

Увод

У току Међународне конференције „Жене у сектору безбедности“, одржане у Београду од 13. до 15. октобра 2010. године, поред осталог, предложено је формирање иницијативе која би окупила земље Југоисточне Европе око питања родне перспективе и праћења имплементације Резолуције 1325 СБ УН, десет година након њеног усвајања. Овај текст представља допринос аутора развоју и конкретизацији поменуте идеје, са циљем да предлог структуре и препоруке допринесу њеној реализацији.

Основни циљ формирања Иницијативе била би размена искустава, праћење имплементације Резолуције 1325 СБ УН у региону и обликовање регионалног приступа имплементацији наведене резолуције, којом су позване земље чланице УН да обезбеде већу заступљеност жена на свим нивоима одлучивања у националним, регионалним и међународним институцијама, те у механизмима за спречавање, управљање и решавање сукоба.

Формирање регионалне иницијативе могло би да буде вишеструко корисно за државе региона. На првом месту, регионална сарадња један је од

предуслова које Европска унија поставља пред земље заинтересоване за чланство у тој организацији. Такође, како свака сарадња дугорочно утиче на постизање поверења, безбедности, сигурности и стабилности, регионална иницијатива ове врсте допринела би постизању наведених циљева, за које се иначе залажу све државе региона. Поред претходно наведеног, од Иницијативе би се могла очекивати и добит политичке природе, јер би се државе Југоисточне Европе декларисале и показале свету као модерне, склоне сарадњи и проналажењу заједничких интереса. Додатни аргумент у прилог формирању иницијативе представља чињеница да она не би била формирана под утицајем спољних фактора, као што се често догађало у ближој прошлости, већ би идеја која је потекла из самог региона, уједно показала способност држава да самостално и у међусобној сарадњи обликују политику усмерену ка постизању стабилности и промовисању сарадње и договора.

Структура Иницијативе – тела и надлежности

Чланство Иницијативе за сарадњу у области Резолуције 1325 СБ УН у региону ЈИЕ (SEE 1325 CI) било би отворено за све државе региона Југоисточне Европе.¹

Понуда за учешће у Иницијативи (било у статусу пуноправног члана или у статусу посматрача) била би такође упућена Словенији и Мађарској, као земљама из непосредног окружења које су у претходном периоду дале активан допринос размени искустава и запажено учествовале у раду Међународне конференције „Жене у сектору безбедности“, одржане у Београду, у октобру 2010. године.

На Шеми бр. 1 представљен је предлог структуре регионалне Иницијативе за сарадњу 1325 СБ УН у региону ЈИЕ. Основно тело био би Управни одбор Иницијативе, који би давао политичке смернице и био задужен за финансијске преговоре у вези са реализацијом активности и пројеката Иницијативе. Чинили би га представници два скупштинска одбора из парламената држава чланица (Одбора за родну равноправност и Одбора за безбедност и одбрану), представник Министарства одбране Републике Србије,² као и представници држава чланица из

¹ Под појмом региона Југоисточне Европе, подразумевамо територију следећих 10 држава: Албаније, Босне и Херцеговине, Бугарске, Хрватске, Грчке, Македоније, Црне Горе, Румуније, Србије и Турске.

² Аутори сматрају да представник Министарства одбране Републике Србије у првом сазиву Управног одбора Иницијативе треба да буде директор Института за стратегијска истраживања, с обзиром на чињеницу да Институт дуги низ година прати тематику родне равноправности, обавља научна истраживања о тој теми и јер је као резултат тог дугогодишњег рада уведено школовање девојака на Војној академији. Теоријско и практично знање би на тај начин било доступно учесницима Иницијативе.

других владиних структура задужених за питања родне перспективе. Управни одбор Иницијативе формирао би Одбор за припрему и реализацију пројеката и активности и Одбор за финансије. Задатак ова два одбора био би осмишљање и конкретизација постављених циљева. Обавеза Одбора за припрему и реализацију активности и пројеката била би да изради Годишњи план активности Иницијативе, који би прослеђивао Управном одбору Иницијативе на усвајање. Одбор за припрему и реализацију имао би обавезу да подноси Управном одбору Извештаје о реализованим активностима и пројектима, што би представљало један од механизма контроле. На исти начин, радне групе би подносиле периодичне извештаје о реализацији активности Одбору за припрему и реализацију пројеката и активности.

Управни одбор Иницијативе радио би на основу Статута, који би морао бити одобрен од свих земаља учесника. За израду Предлога статута и свих потребних докумената, дефинисање процедура вршења надзора, контроле и процене квалитета реализованих активности надлежан би био Стални секретаријат, на основу смерница Управног одбора Иницијативе.

Да би Иницијатива била оперативна, а информације правовремено прослеђиване надлежним структурама, било би потребно формирати Стални секретаријат, чији би задатак било техничко опслуживање Одбора за припрему и реализацију пројеката и активности. Седиште Сталног секретаријата могло би бити у Институту за стратегијска истраживања. Био би надлежан за умножавање материјала, преписку, писање извештаја са састанака и њихово прослеђивање надлежним корисницима. Преко Сталног секретаријата, Одбор за припрему и реализацију пројеката и активности достављао би захтеве и додељивао задатке радним групама које би биле формиране у оквиру Иницијативе. Радне групе би се бавиле питањима за која је потребно стручно, специјализовано знање. Биле би формиране радне групе сталног или ад хок карактера. Сталне радне групе биле би:

- I. Радна група за анализу статистичких података и истраживања,
- II. Радна група за истраживање на терену,
- III. Радна група за прикупљање научених лекција из мировних мисија и достигнућа других држава и
- IV. Радна група за едуковање о родној равноправности.

Поред сталних, по потреби би биле формиране експертске групе задужене за одређена питања (на пример: обликовање јединственог сета статистичких података преко којих би се пратила имплементација родне равноправности у државама региона). Када је то потребно, биле би формиране и ад хок радне групе за реализацију конкретних активности.

Финансирање Иницијативе

Имајући у виду ефекте економске кризе која се још осећа у земљама региона, полазимо од претпоставке да у почетку не би било могуће формирање сопствених фондова из којих би се финансирали пројекти и рад Иницијативе. Стога предлажемо да се, у почетној фази успостављања регионалне иницијативе, позване државе кроз форму упитника анкетају о интересовању и могућности да одреде део средстава за финансирање њеног рада и пројеката. На другом кораку, могуће је да регионална иницијатива (делимично или у потпуности) затражи финансијску помоћ једног или више међународних актера.³ Државе чланице могле би да, на основу заједничког предлога пројеката и активности, конкуришу за добијање финансијских средстава код међународних финансијских институција (Светске банке, Међународног монетарног фонда, Европске банке за обнову и развој) или неке друге међународне организације која подржава развој и рад иницијатива и организација на основу предложених пројеката. У каснијој фази, било би могуће да државе чланице Иницијативе делимично или потпуно финансирају активности Иницијативе и на тај начин покажу још већу приврженост реализацији циљева Иницијативе ради којих је основана.

Сарадња са другим иницијативама и организацијама

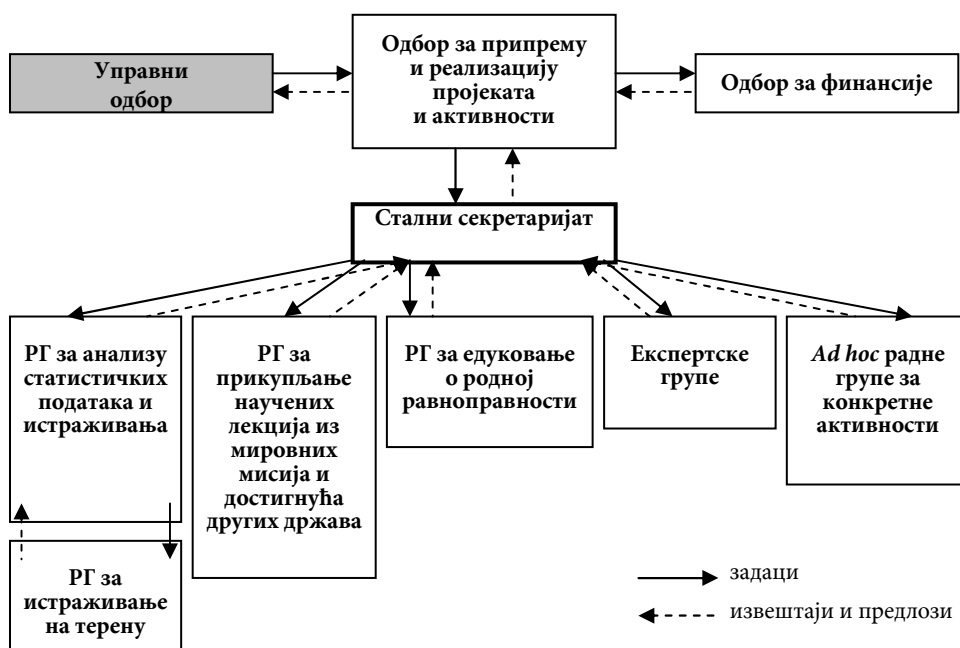
Иницијатива за сарадњу у примени Резолуције 1325 СБ УН у региону ЈИЕ требало би да оствари сарадњу са другим регионалним иницијативама и да се повеже са међународним организацијама које, између осталог, воде рачуна и о родној димензији (УН, УНИФЕМ, ЕУ, НАТО, ОЕБС и друге). Један од облика сарадње могло би бити (повремено или редовно) билатерално позивање и учествовање у реализацији пројеката друге стране, уз могућност увођења посматрачког или партнерског статуса.

Република Србија је недвосмислено декларисала спољнополитичко опредељење за приступање Европској унији и већ сада тежи да се, као трећа земља, укључи у мисије ЕУ, у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике. Имајући у виду чињеницу да у свим цивилним и

³ Сматрамо значајним и потребним да и овом приликом буде изражена захвалност и одато признање Краљевини Норвешкој чије су институције у претходном периоду, континуирано пружале драгоцену и несебичну помоћ пројектима посвећеним промоцији идеје родне равноправности у региону Југоисточне Европе и унапређењу положаја жена у сектору безбедности.

војним мисијама ЕУ (осим у Гвинеји Бисао) постоје саветници за родну равноправност, мишљења смо да би било вишеструко корисно да регионална иницијатива успостави сарадњу са ЕУ, односно њеним телима задуженим за планирање и реализацију мисија и родних питања. НАТО је, такође, препознао значај укључивања родне перспективе у мисије, како због постизања квалитетније цивилно-војне сарадње на терену и прикупљања података, тако и ради адекватнијег поступања према жртвама ратних дешавања. Тежња Републике Србије да буде активна учесница Програма „Партнерство за мир“, који такође има родно сензитивне активности, комплементарна је са остваривањем сарадње са структурама НАТО које брину о родној перспективи и које у своје мисије укључују саветнике за родна питања.

По важности се такође истичу питања начина остварења утицаја Иницијативе на доносиоце одлука у земљама региона и за то потребних средстава. Као могуће начине утицаја наводимо: препоруке за државе чланице, објављивање публикација и резултата истраживања из области родних питања, праћење процеса имплементације Резолуције 1325 СБ УН у земљама региона и указивање на евентуално уочене пропусте или добру праксу.

Шема 1. Иницијатива SEE 1325 CI

Закључак

Мишљење аутора је да би формирање регионалне иницијативе за спровођење Резолуције 1325 СБ УН по више основа донело корист државама региона Југоисточне Европе. Надамо се да ће предложено идејно решење у ширем кругу учесника процеса имплементације бити препознато као потребно и да резултат такве перцепције може бити политичка воље за спровођење ове замисли у пракси. Понуђени модел не треба посматрати као круто задату и непроменљиву форму, већ као полазну идеју, отворену за јавну расправу, измене, допуне и унапређења. Свака идеја и предлог који би водили побољшању и даљој разради изнетог предлога више су него добро дошли.

Литература

1. *Национални акциони план за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација у Републици Србији*, Влада Републике Србије, октобар 2010.
2. *Резолуција 1325 Савета безбедности Уједињених нација „о женама, миру и безбедности“ (Препоруке за израду Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН у Србији)*, Београдски фонд за политичку изузетност, Београд, 2010.

**ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК РАДОВА
„ЖЕНЕ У СЕКТОРУ БЕЗБЕДНОСТИ
– РЕГИОНАЛНА ПЕРСПЕКТИВА“**

Технички уредник
Иван Димитријевић

Лектура
Милица Петровић

Превод на српски језик
Биљана Ракић

Компјутерска обрада
Звезда Јовановић

Тираж
150 примерака

ISBN 978-00-00000-00-0

Штампа
Војна штампарија, Београд

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

351.86:305-055.2(082)

ЖЕНЕ у сектору безбедности - регионална перспектива : тематски зборник радова / [уредник Јованка Шарановић ; превод на српски Биљана Ракић]. - Београд : Институт за стратегијска истраживања, 2012 (Београд : Војна штампарија). - 203 стр. : граф. прикази, табеле ; 24 cm

Тираж 150. - Стр. 5-6: Предговор / Јованка Шарановић. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз све радове.

ISBN 978-86-81121-10-8

а) Безбедносни сектор - Жене - Зборници б)
Родна равноправност - Безбедносни сектор -
Зборници

COBISS.SR-ID 189297676

